

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE KÜRESELLEŞMENİN YEREL KÜLTÜRE ETKİSİ

PROCESS AND LOCAL CULTURAL IMPACT OF GLOBALIZATION

ПРОЦЕСС ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА МЕСТНУЮ КУЛЬТУРУ

Abdulsamet YAMAN*

ÖZ

Küreselleşme kavramı özellikle son yıllarda sıkça kullanılan kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilim insanları arasında küreselleşmenin ortaya çıkışı ve küreselleşmenin genel tanımının yapılması konusunda çok farklı görüşler olsa da küreselleşmenin sürekli genişleyen dinamik bir süreç olduğu konusunda ortak bir düşünce oluşmuştur. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte önemli ölçüde ivme kazanan küreselleşme kavramı ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bir boyut kazanarak tüm dünya ülkelerini etkilemiştir.

Küreselleşme, pek çok ölçülemeyen unsuru kendi ölçülebilir unsurları içerisinde zayıflatıp ortadan kaldırmakta, bu süreçte kültürler, az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere yönelik benzeşme ve taklit yoluyla aynı özelliği gösteren bir istikamete doğru gitmektedir. Küreselleşme sürecinde, kültürler değişime zorlanırken, birbiriyle tezat oluşturacak şekilde, önce yerel farklılıklar ortaya çıkarılıp eski kültürler parçalanarak yeni biçimlere sokulmakta, daha sonra insanlar tek bir kültüre; küresel kültüre yönlendirilmek istenmektedir. Küreselleşme sürecinin, günümüzde pek çok ülke kültüründe, özellikle Batı kültürü referanslı yeni adet ve alışkanlıklar oluşturduğu gözlemlenmektedir.

Küreselleşmenin etki alanlarından en belirgin olanı kültürdür. Kültür: dil, din, gelenek, görenek, sanat gibi öğeleri içerisinde barındırmaktadır. Başta kültür olmak üzere bu öğelerin her biri küreselleşme sürecinden önemli ölçüde etkilenmişlerdir. Küreselleşme sürecine bakıldığı zaman, sürecin kültürel unsurları hem olumlu yönde hem de olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmamızda küreselleşme kavramı hakkında genel olarak bilgi verilmiş ve küreselleşme kavramı incelenmiştir. Sonrasında küreselleşmenin yerel kültür üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinden bahsedilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yerel değerlerin korunması amacıyla bilgilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, küreselleşme süreci, kültür, yerel kültür, küresel kültür.*

* ORCID:0000-0002-4290-8063, Dr. Öğretim Üyesi, Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, e-posta: abdulsemetyaman@ardahan.edu.tr

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

ABSTRACT

Globalization is one of the concepts used frequently in recent years. The scientists have been done different views about emergence of globalization and definition of globalization also, it is true that on ever expanding process of globalization. In particular accelerated the development of the mass media globalization, economic, social, political and cultural influence throughout the world by winning a dimension.

One of the most obvious is the culture of the domain. Culture, incorporates language, religion, customs, traditions, items such as art. Each of these items, especially culture, was significantly influenced by the globalization process. When we look at the globalization process, it is seen that cultural elements are affected both positively and negatively.

In this study, the concept of globalization is given in general and the concept of globalization is examined. After that, the positive and negative effects of globalization on the local culture were tried to be mentioned. In addition, information is provided to protect local values.

Keywords: *Globalization, globalization process culture, local culture, global culture*

АННОТАЦИЯ

Концепция глобализации является одной из часто используемых концепций в последние годы. Хотя среди ученых существует много разных мнений о появлении глобализации и общем определении глобализации. Однако существует общее мнение, что глобализация - это постоянно расширяющийся динамический процесс. Концепция глобализации, получившая значительный импульс, особенно с развитием средств массовой информации, затронула все страны мира, как бы получив статус экономического, социального, политического и культурного измерения.

Глобализация в окружении своих принципов ослабляет и устраняет чужие, в этом процессе культуры маленьких стран подражают культуры больших государств. В процессе глобализации, когда культуры принуждаются к изменениям, сначала обнаруживаются локальные различия и старые культуры разбиваются на новые формы, а затем люди объединяются в единую культуру, которая ведёт к всемирной культуре. Наблюдается, что во многих странах процесс глобализации создает новые обычаи и привычки со ссылкой на западную культуру.

Культура является наиболее заметной областью влияния глобализации. Культура содержит такие элементы, как язык, религия, традиции и искусство. На каждый из этих элементов, в частности, на культуру, значительное влияние оказал процесс глобализации. Когда рассматривается процесс глобализации, видно, что этот процесс влияет на элементы культуры как положительно, так и отрицательно.

В этом исследовании дается общая информация о концепции глобализации. В продолжении есть попытка рассказать о положительном и отрицательном влиянии глобализации на местную культуру. Кроме того, предоставлена информация для защиты местных ценностей.

Ключевые слова: *глобализация, процесс глобализации, культура, местная культура, глобальная культура.*

GİRİŞ

Son yılların önemli olgularından biri küreselleşmedir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle önemli bir ivme kazanan küreselleşme süreci, günümüzde ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel boyutları farklı oranlarda etkilemiştir. Küreselleşmenin yerel kültüre olan etkileri üzerinde duran bu çalışma iki kısımdan

oluşmaktadır. İlk kısımda küreselleşme kavramı teorik olarak ele alınarak tarihsel süreçteki durumuna değinilmiş ve küreselleşmeye yönelik bazı yaklaşımlara yer verilmiştir. İkinci kısımda ise küreselleşmenin yerel kültüre olan etkileri Türkiye’den bazı örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Kültür, dil, din, gelenek, görenek, sanat, örf ve adetlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla oluşur. Aynı zamanda milleti oluşturan unsurlardan birisidir. Dolayısıyla ulus-devletin varlığını sürdürebilmesi açısından kültürel değerlerin korunması oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı küreselleşme kavramını ve Türkiye’den hareketle küreselleşmenin kültür üzerinde yarattığı değişiklikleri açıklayarak yerel değerlerin nasıl korunacağı ve neden korunması gerektiği hakkında teorik analiz yöntemi kullanılarak bilgi vermektir.

Küreselleşme kavramı tanımsal anlamda ekonomik, sosyal, teknolojik ve siyasal açılardan küresel bütünleşmenin ve dayanışmanın artması demektir. Küreselleşmenin var olduğunu kabul eden ve varlığını reddeden yaklaşımlar vardır. Küreselleşme olgusunun varlığını kabul eden yaklaşımlar üzerinden gidilecek olursa başlangıcının ne zaman olduğu konusuna açıklık getirmek gerekir.

Bazı görüşler küreselleşmenin dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılığı azaltıcı bir süreç olarak görürken bazıları da sömürgeciliğin modern hali olarak görmektedir. Küreselleşme bazen her şeyin sorumlusu olarak, bazen de her şeyin sağlayıcısı olarak görülmektedir. İşte bu karışıklığı gidermek amacıyla bir kavram olarak küreselleşme ne olduğuna buna bakılmalıdır.

1. Küreselleşme Kavramı ve Tanımı

Türk Dil Kurumu’na göre, Türkçe’ye “küreselleşme” olarak çevrilen “globalization” kavramının kökü olan “global” kelimesi “toplam, toptan ve küresel” anlamlarına gelmektedir. “Küresel” kelimesi “dünya milletlerinin, ekonomi, siyaset ve iletişim bakımından birbirine yaklaşması bir bütün olması” şeklinde tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). Başka bir tanım yapılacak olursa küreselleşme: “Bugün daha çok Kuzey-Batılı zengin ülkelerin siyasal toplumsal ve kültürel olarak yoksul ülkeler karşısındaki hegemonyacı üstünlükleridir” denilebilir (Talas, 2004: 242). Küreselleşmenin bu ansiklopedik tanımlarının dışında da yapılan birçok tanım vardır. Çünkü bu kavram özellikle akademik çevreler tarafından çok konuşulan ve tartışılan bir konu olmuştur. George Modelski, “Küreselleşme dünyanın büyük medeniyetleri arasında artan bağlantının tarihidir” demiştir. Ona göre küreselleşme uluslar, medeniyetler ve siyasal topluluklar arasındaki dayanışmanın, genişlemenin ve derinleşmenin tarihsel sürecini kapsayan bir kavramdır. Giddens’a göre ise: “küreselleşme”, “modernlik” kavramıyla eş anlamlıdır. Çünkü yeniçağda dünya çapında toplumsal ilişkilerin yoğunluğu daha önceki tarihsel dönemlerin hepsinde olduğundan daha fazladır (Held ve McGrew, 2008’den aktaran Kürkçü, 2013: 1–2). Robertson ise yerellik ve evrensellik durumlarından bahsederek bir tanım yapmıştır. O, küreselleşme sürecinin bir yüzünün küreselin yerelleşmesi, diğer yüzünün yerellerin evrenselleşmesi olduğunu söylemiştir. Robertson’a göre yerelliği yaratmak ve daha sonra da içermek olan süreç, küreselleşme kavramı ile somutlaşmaktadır (Öngören, 2002: 449).

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkılarak, en basit anlamıyla küreselleşme, dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanların, toplumların ve devletlerin aralarındaki iletişim ve etkileşimin artması olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle dünyanın küçülmesi, tek bir yer olarak algılanması yani dünyanın “küresel bir köy” haline gelmesidir.

2. Küreselleşmenin Tarihsel Süreci

Küreselleşme durumunun veya sürecinin ne zaman başladığı hangi evrelerden geçtiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, küreselleşme insanların buldukları yerden başka yerlere göç etmesi, binek hayvanlarının evcilleştirilmesi, büyük pazarların kurulması, ipek yolu ve deniz yollarının kullanılarak yeni bölgelerin keşfedilmesi kadar eskiye dayanan bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Ancak kavramın bugünkü anlamda işlerlik kazanmasının başlangıcı 4 Nisan 1959 tarihinde “The Economist” dergisinin kullanımı ile olmuştur. 1962 yılında ise Kanadalı Sosyoloji Profesörü Marshall McLuhan yazdığı bir metinle yeni iletişim teknolojilerinin hayatımızdaki yerini kavrayabilmek adına “global village” yani “küresel köy” kavramını kullanmıştır (Aktel, 2001: 195).

Küreselleşme olgusu 1945–50 sonrası dönemde ve özellikle 1980’den sonra büyük bir ivme kazanmış ve yayılmıştır. Ekonomik anlamda uluslar arası ticaret hacmi ve uluslararası sermaye akımlarının hızı daha önceden benzeri görülmemiş seviyelere ulaşmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde internet ağlarının ortaya çıkması bilgisayar, cep telefonu ve tablet gibi araçlarla çok insanların ve toplumların kolaylıkla iletişim kurması ve birbirlerine ulaşılması küreselleşmenin yayılmasını hızlandırmıştır (Bayar, 2008: 27).

Küreselleşmenin ortaya çıkışı konusunda Roland Robertson’a göre beş farklı evre vardır (Kürkçü, 2013: 4–5):

A- Oluşum Evresi: Avrupa’da 15. yüzyılın başlarından 18. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Bu evrede yavaş yavaş ulus topraklar ortaya çıkmış ve ortaçağın ulus ötesi sistemi çökmüştür. Katolik kilisesinin etkinlik alanı genişlemiştir. Birey anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır.

B- Başlangıç Evresi: 18. yüzyılın ortasından 1870’lere kadar sürmüştür. Resmi uluslararası ilişkiler anlayışı bu dönemde gelişmiş yine birey bilinci bu dönemde tam olarak oluşmuştur.

C- Yükseliş Evresi: Bu evrede “modernlik” kavramı ilk kez temalaşmaya başlamıştır. Ulusal ve kişisel kimlik düşünceleri ortaya atılmıştır. Avrupalı olmayan birkaç toplum uluslararası topluma kabul edilmiştir. İletişimde küreselleşme artmaya başlamış ve küresel yarışmalar devreye girmiştir.

D- Hegemonya İçin Mücadele Evresi: 1920’li yılların ortasından başlayıp 1960’lı yılların sonuna kadar sürmüştür. Milletler Cemiyeti ve ardından da Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Çatışan modernlik anlayışları ortaya çıkmış ve Üçüncü Dünya belirginleşmeye başlamıştır.

E- Belirsizlik Evresi: 1960’ların sonunda başlayıp 1990’ların başında krize girmiştir. Bu dönemde soğuk savaş sona ermiş hak ve özgürlükler kavramı gündeme gelmiştir.

Küreselleşmenin sadece belli bir dönemde ortaya çıkmadığı, yoğunluğunun farklı olmasıyla beraber aslında her dönemde var olan bir olgu olduğu söylenebilir. Geçmişte ortaya çıkmış, gelişmiş ve gelecekte de var olacak, sürekli kendini yenileyecektir. Buradan da küreselleşmenin dinamik bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılabilir.

3. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar

Küreselleşme süreci hakkında temel olarak küreselleşmenin olduğuna inanan küreselci ve küreselleşme diye bir şeyin olmadığını savunan kuşkucu yaklaşım vardır. Ancak Held ve McGrew'ın çalışmalarına göre bu iki teoriye ek olarak küreselleşmeye yönelik üçüncü bir yaklaşım bulunmaktadır.

3.1. Aşırı Küreselleşmeci Yaklaşım (Hyperglobalist)

Küreselleşme, geleneksel ulus devletlerin önemini yitirdiği hatta küresel ekonomide işlevsiz bir birim haline geldiği yeni bir çağın adıdır. Aşırı küreselleşmeciler ekonomik küreselleşmenin, uluslararası üretim, ticaret ve finans ağları oluşturarak milli ekonomilerin yapılarını değiştirdiğini savunurlar (Kürkçü, 2013: 5–6).

Aşırı küreselleşmecilere göre, piyasalar artık devletlerden daha güçlü konumdadırlar. Artan küresel iletişim sayesinde ülkeler arasındaki işbirliği kolaylaşmıştır.

Aşırı küreselciler görüşlerini büyük oranda liberal ve özellikle 1980'lerden sonra oluşan neo-liberal yaklaşıma dayandırmaktadırlar. Bu çerçevede serbest piyasa ekonomisinin mikro anlamda bireyin faydasını makro anlamda da ekonominin genel dengesini sağlayacağını ve piyasaların kendiliğinden dengeye geleceğini bu nedenle de devletlerin herhangi bir müdahalede bulunmaması gerektiğini savunurlar. Özelleştirme faaliyetlerinin gerekliliğine inanırlar. Küreselleşme sürecini destekler ve sürecin daha da derinleşmesini ve yaygınlaşmasını savunurlar. Çünkü temel güç ve otorite sermayenin elindedir (Bayar, 2008: 31–32).

Kültürel anlamda aşırı küreselleşmeciler küresel bir popüler kültürün olduğunu ve çoğu insanın bunu benimsediğini söyler. Sabit politik kimliklere katı bir şekilde bağlı olan insanların giderek azaldığını ve bu azalma sayesinde de küresel kültüre yatkın hale geldiklerini savunurlar (Ritzer, 2011: 56).

Aşırı küreselcilere göre dünyada sadece bazı bölgelerin küreselleşmenin kapsamına dışında olması bunların küreselleşmeden hiç etkilenmedikleri anlamına gelmez. Dünyada küreselleşmeden hiç etkilenmemiş bir parça bulmak imkânsızdır (Ritzer, 2011: 55).

3.2. Kuşkucu Yaklaşım (Spectic)

Küreselleşmeye karşı olan bu yaklaşıma göre küreselleşme kavramının kendisi şüphelidir. Bu yaklaşım “küreselleşme kavramı içerisinde küresel olan nedir?” şeklinde sorgulama yapmaktadır. Küreselleşme karşıtı denildiğinde akla

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

gelen ilk isimler şunlardır: Naomi Klein, Michael Hardt, Antonio Negri, Paul Hirst, Graham Thompson, Joseph Stiglitz (Kürkçü, 2013: 6–8).

Kuşkuculara göre, küreselleşme beklenmeyen bir şey değildir. Sadece aşırı küreselleşmeciler tarafından abartılıp efsane haline getirilmiştir. Bu yaklaşıma göre küreselleşme diye bir şey yoktur. Çünkü yerkürenin ve dünya nüfusunun büyük bir kısmı genel olarak küreselleşme ile ilişkilendirilen süreçlerin dışında kalmıştır. Bu durum küreselleşme teriminin gerçek bir küresel olguya işaret ettiğini inkâr etmeye yeterlidir. Ayrıca küresel akıntıları tamamen önlemese de büyük oranda sınırlayan ulus-devlet şeklinde bölgesel engeller vardır. Kuşkuculara göre bir zamanlar küreselleşme diye bir şey olmuş olabilir ama bu sürecin sonuna gelinmiştir. Son dönemlerde ulus-devlet kendini yeniden ispatlamış ve tarihsel rolünü yeniden kazanmıştır (Ritzer, 2011: 55).

Kültürel açıdan kuşkucular, ortak bir küresel kültür tezini reddederler. Özellikle de ABD tarafından yönlendirilen küresel kültür anlayışına karşıdır. Milliyetçilik ve ulusal kimliğin son dönemlerde yeniden ortaya çıkmasıyla yerel kültürün küresel kültür etkisine karşı durduğunu savunurlar (Ritzer, 2011: 56).

3.3. Evrimsel Yaklaşım

Modern toplumları ve dünya düzenini şekillendirecek sosyal, politik ve ekonomik değişimlerin merkezinde itici güç olarak küreselleşmenin olduğunu ifade ederler. Evrimsel-dönüşümsel yaklaşımı savunanlar: Giddens, Castel ve Scholte'dir (Kürkçü, 2013: 9).

Ulus-devletlerin sonunun geldiğini kabul eden aşırı küreselleşmeciler ile aslında hiçbir değişmediğini savunan küreselleşme karşıtlarından farklı olarak yeni bir egemenlik rejimi ileri sürer. Buna göre egemenlik, daha az coğrafi sınırlarla tanımlanmış ve daha karmaşık uluslar üstü ağlarla biçimlenmiştir (Kürkçü, 2013: 9).

4. Küreselleşmenin Boyutları

Küreselleşme çok boyutlu bir kavram olup tüm bu boyutların karşılıklı etkileşimi sonucunda şekillenmektedir. Küreselleşme sürecinin temelde ekonomi, siyaset ve kültür alanlarında etkili olduğu söylenebilir.

4.1. Ekonomik Boyut

Ekonomik küreselleşme, genel anlamda uluslararası ticaretin ve yatırımın yayılması ve yoğunlaşması demektir. Ekonomik küreselleşme beraberinde piyasa ekonomisinin gelişmesini, dünya çapındaki ekonomik örgütlenmelerin artmasını, serbest ticaretin yayılmasını, dış ticaret hacminin genişlemesini ve çok uluslu şirket faaliyetlerinin hız kazanmasını getirmiştir.

1953–1973 yıllarına bakıldığında IMF-WB-GATT üçlüsünün desteğiyle dünya ticaretinin arttığı söylenebilir. Ama bu artışın asıl sebebi gelişmiş ülkeler arasındaki ticarettir. Günümüzde dünya ticaretinin büyük bir kısmı çok uluslu şirketler aracılığı ile yapılmaktadır. Bu da gelişmiş ülkelerin dünya ticareti üzerindeki egemenliğini göstermektedir.

Ekonomik küreselleşmenin diğer bir boyutu ise yabancı sermaye yatırımlarında görünen artıştır. 1990'lı yıllarda gelişmekte olan ülkelere giden yabancı sermaye oranındaki artış daha da hız kazanmıştır.

Ekonomik alanda yaşanan küreselleşmeden tüm dünya eşit oranda yararlanamamıştır. Gelişmekte olan ülkelerin yaklaşık yarısı uluslararası ticaret yatırım ve sermaye akışlarından uzak kalmaktadır. Bu durum ülkeler arasındaki gelişmişlik düzeyini derinleştirmekte ve küresel krize davetiye çıkarmaktadır (Aktel, 2001: 196–199).

4.2. Siyasi Boyut

Siyasi küreselleşme, esas itibarı ile günümüz dünyasında siyasi güç, otorite ve yönetim olarak tanımlanabilir. Küresel siyaset, dört temel aktörün: ulus devlet, devletler üstü kurumlar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının karşılıklı etki-leşimi sonucu şekillenmektedir. Ulus devlet bu süreçte temel aktör olmaya devam etmekte ancak küreselleşme ile birlikte yetki alanı belirli ölçülerde kısıtlanmaktadır (Bayar, 2008: 28).

4.3. Kültürel Boyut

Küreselleşmenin etkilediği önemli alanlardan birisi de kültürdür. İletişim teknolojisinde yaşanan hızlı gelişmeler kültürel alanda homojenlikten bahsetmeyi imkânsızlaştırmıştır. Kültürler iç içe geçmekte ve baskın kültür kendini göstermektedir.

Günümüz dünyasında bireyler ve toplum arasındaki iletişim ve etkileşimin artması ve kolaylaşması birbirine yabancı olan yaşam tarzlarının ortak bir payda da buluşmasını sağlamaktadır. Böylece bir küresel kültür birikimi oluşur.

Giderek artan tüketim kültürü anlayışı, yenilen yemeklerde ve giyinme hususunda kullanımı tercih edilen giysilerde tek tipliliği doğurmakta ve yöresel yiyecek ve içecekleri, yerel giyim tarzlarını yok olmanın eşiğine getirmektedir. Fast-food, Coca-Cola, kot pantolon, giysi ve aksesuarlarda belli markaların kullanımı egemen kültür haline gelmektedir. Böylece dünyanın neresine gidilirse gidilsin Coca-Cola firmasına ait bir içecek, aynı tip giyinen insanlar ve fast-food restoranları görmek mümkün hale gelmiştir.

Kültürlerin etkileşimi, kimi zaman kültürel ahenk oluşturmanın aksine farklılaşmayı ve ayrışmayı da tetikleyebilir. Bu noktada “ulusalcılık” kavramının küresel kültüre karşı savunma oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer hususta kültürel etkileşimin karşılıklı olduğudur. Küreselin yereli etkilemesi ya da yerelin küresele ulaşarak etkilemesi şeklinde olabilir (Bayar, 2008: 30).

Küreselleşmenin boyutları daha ayrıntılı olarak yukarıdaki 3 alanın dışında teknolojik/iletişimsel, çevresel/demografik, din, eğitim, sağlık spor ve güvenlik boyutları ile de ele alınabilir (Bayar, 2008: 29–30).

5. Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

Küreselleşmenin kültüre olan etkilerinden önce konuyu daha iyi kavramak açısından kısaca kültür kavramına değinmek gerekir. Taylor, “Kültür ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri alışkanlıkları içine alan bir bütündür.” şeklinde tanımlamıştır (Güvenç, 1994: 101).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü ise kültürü, “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür” şekliyle tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr).

En geniş tanımıyla kültür: bilgi, sanat, ahlak, örf ve adetler, içinde yaşanan toplumdaki kazanılan bütün kabiliyet ve alışkanlıklardır. Yani insanoğlunun biyolojik olarak değil de sosyal olarak kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve maddi olmayan ürünler bütünüdür. Değişmeyen hep aynı kalan bir olgu değildir; zamana, siyasal, sosyal ve ekonomik yapıdaki gelişmelere bağlı olarak değişebilen bir olgudur (Mahiroğulları, 2005: 1279). Kültürün dil, din gelenek-görenek, sanat, tarih ve dünya görüşü gibi belli başlı unsurları vardır.

20. yüzyılın ortalarından itibaren iletişim ve haberleşme alanında yaşanan büyük gelişmeler bireyler toplumlar ve kültürler arasındaki ilişkileri de yoğunlaştırmıştır. Böylece yabancı kültürlerden habersiz kapalı toplumlar diğer kültürlerle tanışarak açık toplumlar haline gelmişlerdir.

Kültürel küreselleşme durumunu George Ritzer üç farklı şekilde incelemiştir. Bunlar, kültürlerin ısrarlı bir şekilde birbirlerinden farklılaşmaya çalıştığı “küresel farklılık”, yerel kültürlerin daha güçlü başka kültürler tarafından alt edilebileceği “küresel çakışma” ve yerel kültürün içine girmeyi başaran bir dışsal kültürün birleşerek tek bir melez kültür yarattığı “kültürel melezleşme” dir (Ritzer, 2011: 262-277):

A- Kültürel Farklılık: Bu teori kültürün küreselleşmeden hiç etkilenmediğini değil, sadece büyük ölçüde etkilenmediğini savunmaktadır. Çünkü küreselleşme kültürlerin temelini etkileyemez sadece dışarı çıkan yüzeysel kısmını etkileyebilir. 11 Eylül’de yaşanan saldırılar ve bunun ardından meydana gelen Afganistan ve Irak Savaşları Batılı kültürler ve İslami kültür arasında yaşanan farklılığın bir ürünüdür.

Bu teorisinin en önemli ismi Samuel Huntington’dur. Huntington, kültürel kimlikleri ve kültürün en kapsamlı düzeyini tanımlamak için “uygarlık” kavramını kullanmıştır. Bu bağlamda da bazı uygarlıkları saymıştır. Bunlar: Sina (Çinli), Japon (ya da Çin ve Japon’u birleştirerek Uzakdoğu), Hindu, İslami, Ortodoks, Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Latin Amerika ve Afrika’dır. Bu uygarlıkların kendi içlerinde felsefi varsayımları, önemli değerleri, toplumsal ilişkileri, gelenekleri ve hayata dair duruşları vardır. M.Ö 1500-M.S 1500 yılları arasında bu uygarlıklar zaman ve mekân bakımından büyük ölçüde farklıdır. Aralarında bir temas neredeyse yok gibidir. Ama kabaca M.S 1500’den 2.Dünya Savaşı’nın sona ermesine kadar olan süreç de Batı Uygarlıklarının bütün diğer uygarlıklar üzerinde kurduğu sürekli, denetimsiz ve tek yönlü etki kendini göstermiştir. 2. Dünya Savaşı’nın sonu ile 1990 yılı arasında özellikle komünist ve kapitalist ideolojiler çatışmaya başlamıştır. Ama

komünizmin çökmesiyle beraber dünyadaki çatışmaların temeli din, kültür ve son olarak da uygarlıklar olmaya başlamıştır. Huntington, batı uygarlığı hâkimiyetini devam ettiriyor ama bir zaman sonra çöküşe geçecektir. Doğuya kendini dayatma düşüncesinden vazgeçmek zorunda kalacaktır. Dolayısıyla doğunun yükselişi başlayacaktır. Doğunun ekonomik yükselişinin sebebi ise kültüre verdiği önemden olacaktır.

B- Kültürel Melezleşme: Kültürel melezleşme, dışsal ve içsel akıntıların karşılıklı etkileşime girmesi ve kendi unsurlarını bir araya getirmek suretiyle benzersiz bir kültürel miras yaratmasıdır.

Kültürel melezleşme kelime anlamı olarak kültür karışımı demektir. Bu teoriyi açıklarken değinilmesi gereken bir kavram vardır ki bu da “küyerelleşme” dir. Küyerelleşme, kültürel melezleşmenin köküne inen ve çağdaş teorisyenlerin küresel sürecin temel niteliği olarak gördüğü bir kavramdır. Genel olarak tanımlanırsa küresel ve yerel olanın farklı coğrafi alanlarda benzersiz sonuçlar doğuracak şekilde birbiri içine girmesidir.

Salsa, bir Latin Amerika dansı olmasına rağmen küresel bir dans haline gelmiştir. Dünyada farklı bölgelerce ihraç edildikçe farklı coğrafi bölgelerde farklı şekillerde yapılmaya başlanmıştır. Böylece bu dans birçok farklılığı içinde barındırmıştır. Yani bu dans küyerelleşmiştir.

C- Kültürel Çakışma: Kültürler benzer küresel akıntıların çoğuna tabidirler ve giderek daha benzer şekilde gelişmeye yatkındır. Bu teori, küreselleşmenin özellikle küresel kültür akıntılarının karşısındaki engellerin görece zayıf olmasının bir sonucu olarak kültürlerin değişerek birbirine benzediğini savunur.

Ortak tüketim kültürü içerisinde ulusal ve yerel damak tatlarında küreselleşmeden bahsedilecek olursa. Mesela hamburger, Amerikan kültürü iken artık tüm dünyada müşteri bulan bir yiyecek haline gelmiştir. Küresel tüketim kültürünün yaygınlaşmasından Türkiye’de gerek beslenme gerek giyinme olsun bazı alışkanlıklar edinmiştir. Belli markaları giyinmek (Adidas, Nike v.s) ya da fast-food beslenmek Türkiye toplum kültürüne yerleşmiştir. Dolayısıyla kültürler birbirine benzemiştir.

Kültür emperyalizmi, bir ya da daha fazla kültürün kendisini başka kültürlere az da olsa bilinçli bir şekilde dayatmasıdır. Böylece yerel kültürler bütün olarak ya da kısmen tahrip olurlar.

Küreselleşme sürecinde kültürler değişime zorlanırken birbirleriyle tezat oluşturacak şekilde önce yerel farklılık ortaya çıkarılıp eski kültürler parçalanarak yeni biçimlere sokulmaya çalışılır. Daha sonra da insanlar tek bir kültüre, küresel kültüre, yönlendirilmeye çalışılır.

Milli kültürler başka kültürler tarafından tek taraflı bir etkiye maruz kaldığında o toplumda iki şekilde refleks oluşur. Ya kültürden etkilenmeye karşı direnç gösterir ya da uygun bulunup onaylanır. Eğer tek yönlü olarak dayatılmak istenen farklı bir kültür toplum tarafından kolayca benimsenmiyorsa o toplumda “milli bilinç” canlı demektir. Ama tam tersi bir şekilde o ülkede direnç gösterilmeden kolayca kabul ediliyorsa o ülkede milli politikanın yoksunluğu söz konusudur (Büyükuslu 2000’den aktaran Mahiroğlu, 2005: 1280).

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

Bir milleti diğerlerinden farklı kılan yaşayış ve davranış tarzı, milli kültürle şekillenir. Ulusların dili, dini, gelenek ve göreneklere milli kültürlerinin yapı taşlarıdır. Bir İngiliz ile bir Türk'ün yaşam ve davranışları arasındaki fark milli kültürden kaynaklanmaktadır. Eğer bir İngiliz ve Türk bir olay karşısında aynı tepkiyi veriyorsa birbirlerinin kültürlerinden etkilenmiş oldukları söylenebilir (Mahiroğlu, 2005: 1281).

Kültürün başta dil olmak üzere din, gelenek, görenek, dünya görüşü ve sanat gibi birkaç unsuru vardır. Bu unsurlar da küreselleşme dalgasından nasiplerini almışlardır. Günümüzde özellikle batı kültüründen etkilenerek oluşan alışkanlıklardan söz edilebilir. Görenek olarak adlandırılan örf ve adetler yeni kuşak tarafından önceki kuşaklardan öğrenilerek gelişimini sürdürmektedir. Ama küreselleşme sürecinde görsel ve işitsel iletişim araçları örf ve adetlerin öğrenilmesi konusunda eski kuşağa karşı yeni bir kaynak oluşturmuştur. Başlangıçta homojen olan milli kültür melezleştirilmiştir.

Dünya ölçeğinde kitlesel kültür halinde yeni adet ve alışkanlıkların kazanılması küreselleşmeyi ekonomik ve kültürel boyut olmak üzere iki boyutla ele alır. Sermayenin serbest dolaşımı bağlamında birçok batılı firma daha çok kar elde etmek ve müşteri hedef kitlesini genişletmek amacıyla işletmelerin şubelerini dünya aracılığı ile reklâm kampanyaları düzenleyerek tüketici davranışlarını etkilemiştir. Fast-food tipi yemek yeme, marka alışkanlığı gibi ortak bir tüketim kültürü oluşturmuşlardır. Bu tüketim alışkanlıklarına örnek olarak McDonald's, Coca-Cola, Adidas ve Nike verilebilir. Bu firmaların ürettikleri mallar dünya markası haline gelmiştir. Adidas marka ayakkabıyı Pakistanlı bir köylünün ayağında ya da Norveçli bir mühendisin ayağında görmek mümkündür. "Marka tutkusu" küreselleşme sürecinde 19. yüzyılda yaygın olarak "asrın hastalığı" adıyla tarif edilmektedir.

Küresel kültürün adetler üzerinde de etkisi oldukça fazladır. Örneğin evlilik. Düğünlerde halay çekme kültürü ortadan kalkmış yerine dans etme kültürü yerleşmiştir. Ayrıca düğünlerde müzik aletleri de küresel akıntıdan etkilenmiştir. Mesela davul, zurnanın yerini bateri, gitar ve org almıştır. (Kars'da akordeon çalınmakta idi.) Memleket havalarının yerini rock müzik almıştır hatta Brezilya dizilerinin etkisi ile samba düğünlerde oynanan danslar içerisinde yerini almıştır. (Mahiroğlu, 2005: 1283). Ya da "eve ayakkabı ile girmek" Türk kültüründe olmayan hatta ayıp karşılanan bir durumken televizyon programlarında elit kesimin olmazsa olmazı gibi lanse edilerek insanlarda modernleşme göstergesi olarak algılanması sağlanmıştır. Yine insanların, özellikle ev hanımları ve çocukların, bütün zamanını internet ve televizyon başında geçirmeleri misafirlik kültürünü, ev içi sohbetleri bitirme seviyesine getirmiştir. Çocuklar sokakta arkadaşları ile oyun oynamak yerine beton blokların içerisine tıklararak çizgi film bağımlısı haline gelmişlerdir. Oysaki Türk kültüründe komşuluk, misafirlik, çocukların iletişim kurarak oyun oynaması önemli değerlerdir.

McDonald's şirketi ilk restoranını 1940 yılında (ABD) California San Bernardino'da açmıştır. Türkiye'de ise ilk McDonald's restoranı 1986 yılında İstanbul Taksim'de hizmete girmiştir ve 1991 yılında Türkiye'de merkez ofis kurarak McDonald's'ın hızla büyüdüğü ülkelerden biri olmuştur. McDonald's 2005

yılında ise geliştirici lisansör olarak Anadolu Grubuna devretmiştir. Fast-food zincirlerinden bir diğeri olan “Burger King” 1954 yılında (ABD) Miami’de kurulmuştur. 1995 yılında ATA Grubu’na bağlı olarak Türkiye’de de faaliyete girmiştir. “Pizza Hut” ise 1958 yılında ABD de küçük bir restoran olarak kurulmuş daha sonra dünya devleri arasına girmiştir. Türkiye’de ilk defa 1989 yılında İstanbul’da şube açmıştır. 2000 yılında ise Turkent A.Ş Pizza Hut’un isim hakkını satın almıştır (Taylan, 2008: 92). Bu şirketler Türkiye’de faaliyete girdikleri andan itibaren medyada büyük reklâm kampanyalarına girişmişlerdir. Burada dikkat çeken önemli bir nokta bu kampanya ve reklâmlarda yerel kültürün özellikleri taşımalarıdır. Mesela, Müslüman ülkelerde ramazan menüsü yapmaları... Buradaki amaç kültürel ya da dini değildir tamamen ticaridir. Ramazanda satışların düşmesi nedeniyle böyle kampanyalara girilmektedir. Burger King “Sultan Menü” reklâmında yerel değerlere atıfta bulunarak Osmanlı ahalisini konu almış ve animasyonlardan oluşan bir reklâm yapmıştır. Burger King 2002 yılında Güloğlu A.Ş ile anlaşarak ramazan menüsüne baklavayı eklemiştir ve restoranları sahurda da açık tutmuştur (Taylan, 2008: 93–97).

Görüldüğü gibi küresel markalar en iyi satış yolunun tüketicinin hayat tarzına uygun olarak sunulması olduğu bilerek kampanyalarını ona uygun yapmışlardır ve başarılıda olmuşlardır. Başka ABD olmak üzere bu küresel markaların asıl gelirlerinin kaynağı ABD dışındaki ülkelerdir. Yerelleşme, küresel markaların küresel olmasında önemli rol oynar. Küresel markalar ürünlerinin ithal mal durumunda kalmaması için yerel bir ortak bulurlar bu bir stratejidir. Her fırsatta ise ürünlerinin hammaddelerinin yerli olduğunu vurgularlar. Sonuçta küresel ürün yerel bir ürünmüş gibi satışa sunulur.

Küreselleşme, diller üzerinde de oldukça etkilidir. Dil, yerel kültür değerlerinin başında gelir, insanlar arasında iletişimi sağlar ve kültürel mirasların kuşaktan kuşağa aktarılmasına yardımcı olur. Millet aynı dili konuşan insanlardan oluşur. Dil birliği beraberinde kültür birliğini de sağlar. Bir ulusu diğerinden ayıran en önemli unsur olan dil, bozulmalar yaşadıkça uluslararası düzeyde benzerlikler oluşturarak kimlik bunalımını ortaya çıkarır. Atatürk: “Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Türk dili dillerin en zenginlerinden, yeter ki bu dil şuurla işlensin.” demiştir. İngiliz edebiyatçı Geoge Orwell “1980” adlı romanında dilde yapılan tahribatin insanları duygu ve düşünce birliğinden uzaklaştırıp sürü haline getireceğini, milli benliklerini eriteceğini vurgulamıştır (Mahiroğulları, 2005: 1281–1285). Özellikle son yıllarda liseli gençler arasında ortaya çıkan İngilizce-Türkçe karışık kelimeler Türk dili açısından tehdit oluşturmaktadır. Başta sosyal ağlardaki olmak üzere yazışmalarda “çok” kelimesinin “chook” şeklinde yazılması ya da “evet” yerine “ewet” yazılması ve buna benzer birçok yanlış kullanım söz konusu olmuştur. Yine dükkân ve iş yerlerinin “Star Copy Center, Number One İnternet Cafe” şeklinde yabancı ya da Türkçe-yabancı karışık yazılması küreselleşmenin dil üzerindeki olumsuz etkilerindedir. Bir başka örnek de günlük konuşmalar da “copy paste yaptım”, “seni likeladım” şeklinde kullanımların var olmasıdır.

Küreselleşmenin kültürel boyutuna ilişkin temelde iki yaklaşım vardır. Birincisi, Amerikanlaşma, McDonalddlaşma ve homojenleşme ile şekillenen

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

dünyadan; ikincisi, küreselleşme sürecinde küresel ve yerel kültürlerin birbiri ile nasıl bir ilişki içinde olduklarından bahseder. İkinci yaklaşım türdeşleşme, melezleşme ve farklılaşma kavramlarını içine alır. Küresel ile yerel arasındaki ilişkinin giderek artmasıyla “küreselleşmenin yerelleşmesi” gibi bir kavram ortaya çıkmaktadır (Taylan, 2008: 82).

Küresel ve yerel olan birbirine zıt gibi görünse de küreselleşme süreci evrenselleşme ve yerelleşme yönünde iki dinamiği bir arada barındırmaktadır. Çok uluslu şirketlerin tüketici üzerindeki etkisi dışında, bireyin ve bireyin yaşadığı toplumun da şirketler üzerinde belirleyici etkileri vardır. Çok uluslu şirketlerin Türkiye ayağında Ramazan ayı boyunca ramazan menüleri çıkarması buna bir kanıttır. Türkiye’de domuz eti yenilmediğinden dolayı bu şirketlerin Türkiye’deki şubelerinde domuz etinin pişirilmemesi, şirketlerin bireyin yaşadığı toplumdan etkilendiğini gösterir.

Küreselleşmeye karşı kültürlerin oluşturacağı en iyi filtrenin küyerelleşme olacağı belirtilir. Friedman, küyerelleşmenin bütün amacı küreselleşmenin büyümeye ve çeşitliliğe katkıda bulunacak şekilde, kendi kültürümüzü ezip geçmesine izin vermeden kendi parçanız haline getirebilmektir. Sağlıklı bir özümseme, bir toplumun dışarıdan aldığı şeyi kendisine mal etmesi ve onu kendi bakış açısına göre yeniden şekillendirerek dışardan aldığını unutmasıdır (Öngören, 2002:452). Dışardan alınan bir kültür özümseiyor ama bu kendi kültürümüzde hiçbir noktaya temas etmiyorsa bu sağlıksız bir küyerelleşme olur. Tvzi Marx’ın tıbbi bir sözü bu durumu açıklar nitelikte ve şöyledir (Öngören, 2002: 453):

“Tıpta kanser virüsünün hücreye girme yollarından birisi de şekil değiştirmektir. Böylece hücre onu kendi parçası sanır ve kabul eder. Virüs sonunda hücre çekirdeğine yerleştiğinde ise iş işten çoktan geçmiş olur. Kanseri bir anda bütün vücudu sarar.”

Dışarıdan alınan kültürlerin toplumda özümseyerek yerleşmesini de buna benzetilebilir. Eğer o toplumun kültürüne benzer bir nokta hiç yoksa dışarıdan alınan yeni kültür bir süre sonra sorunlara yol açabilir.

Küreselleşmenin kültürel ayağı iki sonuç doğurur. Bunlar: kültürel kimlik krizi ve mikro milliyetçiliktir. Mikro milliyetçilik, ulusal devleti aşan ve onu daha küçük parçalar halinde algılayan bir yapıya sahiptir. Küreselleşme, en küçük bir kültürel farklılığı bile vurgulayarak, elektronik medya aracılığı ile bunu tüm dünya kamuoyunun dikkatine sunan, ayrıca siyasal açıdan kültürel farklılıkların korunması ilkesini demokratik hak ve özgürlükler alanının ayrılmaz bir parçası olarak gören bir anlayışı yaygınlaştırmaktadır (Kongar, 2014).

Ben kimim ve neyim? şeklindeki sorular kimlik anlayışlarının özünü oluşturmaktadır. Kimlik içinde bulunan toplumdan bağımsız olarak şekillenmez. Ama evrensel değerlerden de tamamen kopuk değildir. Kimliği belirleyen en önemli unsurlar, etnik köken, din farklılıkları, ekonomik ve sınıfsal ayrımlar, aile geleneği, dil ve cinsiyettir. Dünyanın her köşesinde insanlar etnik, dini ve ulusal kimliklerinin bilincine giderek daha fazla varmaktadır ve kimliklerinde daha ısrarcı olmaktadır. Kültürel kimlikleri adına, kültür ve dillerinin korunması, çocuklarının ana dilde eğitim alması, kendilerine ait özel gün ve sembollerin ulusal gün ve sembol

olarak sayılmasını, kendi gruplarının siyasi temsilini, siyasi özerkliğini ve hatta bağımsızlıklarını talep etmektedirler (Akdemir, 2004: 44).

Tüm bunlara değindikten sonra küreselleşmenin yerel kültürlere olumsuz etkilerinden korunmak için yapılan çalışmaların varlığından söz etmek gerekir. Uluslararası düzeyde kültürel farklılıkların korunması küçülen dünyada milli değerlerin yok olmaması için çaba sarf eden kuruluşlardan birisi “UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation-Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)” dur. Bu örgüt 1946 yılında Paris’te kurulmuştur. Amacı üye ülkeler arasında eğitim, bilim ve kültür alanlarında işbirliği sağlayarak barış ve güvenliğe katkıda bulunmaktır. Örgüt birçok başarılı çalışmaya imza atmıştır. Dünya mirasları kapsamında tarihi ve kültürel yeri koruma altına almaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de Çanakkale: Truva, Edirne: Selimiye Cami gibi toplamda “on üç” bölgeyi dünya mirasları arasında saymıştır (Arı, 2013: 88–89).

Ulusal düzeyde ise 12 Temmuz 1932’de Atatürk’ün talimatıyla kurulan Türk Dil Kurumu’dur. TDK’ nın amacı, Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirmektir (www.tdk.gov.tr) Bir diğeri, yine Atatürk’ün talimatıyla 1931 yılında Türk Tarih Kurumu kurulmuştur. 1982 Anayasası’nın 134. maddesinde şöyle belirtilmiştir (www.ttk.gov.tr):

“Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak amacıyla; Atatürk’ün manevî himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı, Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzelkişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur.”

2003 yılında kurulan Kültür ve Turizm Bakanlığı, kuruluş amacını şu şekilde açıklamıştır. Kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların yok edilmesini önlemek kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak amacıyla kurulmuştur (www.kultur.gov.tr). Bunların dışında çeşitli dernekler ve sivil toplum kuruluşları vardır. Mesela Kars-Ardahan-Iğdır Federasyonu, Türk Kültürlerini Koruma Vakfı gibi. İllerin tanıtım günleri yapılarak yerel kültür değerleri yaşatılmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de her ilin kendine özgü yiyecek, giyecek, el sanatları, örf ve adetlerinin olması ve bunlarla tanınması o yerin kültürel değerlerinin ayakta kalmasını sağlamaktadır. Örneğin: kaz denilince akla Kars, kayısı denilince akla Malatya gelmektedir.

Sonuç

Küreselleşme konusunda iyidir ya da kötüdür şeklinde bir çözümleme yapılamaz; ama kaçınılmaz bir süreç olduğu söylenebilir. Hiçbir ülke kendini küreselleşmeye tamamen kapatamaz. Ancak küreselleşme olgusundan da her ülke

Küreselleşme Süreci ve Küreselleşmenin Yerel Kültüre Etkisi

veya her toplum aynı oranda etkilenmez. Bunun nedeni aralarında ekonomik, sosyal, toplumsal ve teknolojik farklılıkların olmasıdır.

Küreselleşmenin en belirgin sonucu gösterişi tüketim kültürüdür. Tüketim kültürü dünya insanları arasında kültürel alışverişin ve etkileşimin artması anlamını taşımakta ve yerel kültürde değişmelere neden olmaktadır. Bitmek bilmeyen alışveriş tutkusu, reklâm ve indirim kampanyaları insanları parası olmasa da harcamaya yöneltir. Bunu destekler nitelikte yüksek limitli kredi kartları, taksitli alışveriş cazibesi, banka kredileri vesaireler vardır. İnsanlar da bu akımın peşinde sürüklenmektedir. Aşırı borçlanmalara bağlı olarak insanlarda psikolojik sorunlar, şiddete yönelme, intihar, aile içi geçimsizlik ve boşanma, cinayet işleme gibi kötü sonuçlar meydana gelebilmektedir.

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle küreselleşme olgusunun her alanından en çok etkilenen yerler arasındadır. Kültür bakımından da aynı şekilde etkilenme oranı yukarıda değinildiği gibi oldukça fazladır. Türk Halk Kültürü, Balkanlar ve birçok bölgedeki kültürü Türk kültürü içinde kaynaştırdığından dolayı çok derin tarihsel bir yapıya sahiptir. Türkiye’de yerel değerlerin korunması amacıyla çok fazla çaba sarf edilmemektedir. Bu durum kısa bir sürede oldukça fazla değişikliğe uğramasından anlaşılabilir. Tabii ki teknolojik gelişmelere ve yeniliklere açık olunmalıdır. Ama asla öz değerlerden feragat edilerek yapılmamalıdır. Millet ancak kendine özgü özellikleri ile bir bütün olarak ayakta kalabilir, varlığını sürdürebilir. Buradan, Türkiye’de kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması için daha fazla çalışma yapılması gerektiği, küreselleşmenin olumlu yanlarının alınıp olumsuz yanlarının dışarıda bırakılması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Bireysel olarak önceki nesillerden aktarılan gelenek ve göreneklere uygulayarak, örf ve adetleri yaşatarak, ulusal malları tüketmeyi tercih ederek bu akıntının olumsuz yönlerinin karşısında durulabilir.

Ulusçuluk kavramı bir nevi küreselleşmeye karşı duran bir olmuştur. Ancak küresel akıntı karşısında pek başarılı olduğu söylenemez. Akıntının etkisi arttıkça ulus-devletin etkisinde azalmalar görülmektedir.

Kaynakça

- AKDEMİR, A. M. (2004). "Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 43–50.
- AKTEL, M. (2001). "Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları" *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBFD*, 6 (2), 193–202.
- ARI, T. (2013). *Uluslar arası İlişkiler ve Dış Politika*, Bursa: Mkm Yayıncılık.
- BAYAR, Fırat (2008). "Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye", *Journal of International Economic Diputes*, (32), 25–34.
- GÜVENÇ, B. (1994). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- KONGAR, E. "Küreselleşme, Mikro Milliyetçilik, Çok Kültürlülük, Anayasal Vatandaşlık". https://www.kongar.org/makaleler/mak_kum.php. Erişim tarihi: 11.11.2019

- KÜRKÇÜ, D. D. (2013). “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar”, *The Turkish Online Journal of Design*, İstanbul: Kültür Üniversitesi, 3 (2), 1–13.
- MAHİROĞULLARI, A. (2005). ”Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 50, 1275–1288.
- ÖNGÖREN, H. (2002). “Küreselleşme ve Yerel Kültür”, *İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 447–454.
- RITZER, G. (2011). *Küresel Dünya*. (Çev: Melih Pakdemir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- TALAS, M. (2003). “Küreselleşme Ve Kültür”. Burhanettin Kaya, Süheyla Ünal (Ed.), *Küreselleşme ve Psikiyatri* (ss. 229–244) içinde. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları
- TAYLAN, A. (2008) “Küresel-Yerel Kültür Etkileşimi”, *A.Ü.İ.F Dergisi*, 11(1), 73–109.
- Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/>